

Підсумовуючи зазначене можна сказати, що процедура обліку основних засобів складна та суперечлива. Недоліки національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку створюють перешкоди для стандартизації та гармонізації обліку. Однак, проведений аналіз бухгалтерської та податкової концепції обліку основних засобів дозволив встановити їх суттєве зближення. Але залишаються і деякі розбіжності.

Податкове законодавство, на відміну від бухгалтерської концепції, визначає вартісні критерії приналежності об'єкта до основних засобів. У бухгалтерському обліку виділено 16 груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, у податковому — також 16 і визначено мінімально припустимі терміни корисного використання основних засобів від 2 до 20 років залежно від групи, до якої належить відповідний об'єкт основних засобів, проте у складі груп є відмінності: у податковому виділено групу довгострокові біологічні активи, яка відсутня у класифікації за П(С)БО 7, а у бухгалтерському обліку є група Інші необоротні матеріальні активи яка відсутня у податковому обліку.

У цілому, у бухгалтерській і податковій концепціях нарахування амортизації основних засобів відбулось значне зближення. Але залишаються питання щодо існуючих методів нарахування амортизації і методик їх використання для різних видів основних засобів.

УДК 657.1

Пилипенко Л. М.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ УЗГОДЖЕННЯ МЕТИ ПУБЛІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАПИТІВ ЇЇ КОРИСТУВАЧІВ

Сучасні кризові явища в глобальній економіці значним чином зумовлені недосконалістю інструментів інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання. Основним інструментом в інформаційному забезпеченні прийняття управлінських рішень суб'єктами ринку є публічна фінансова звітність компаній.

Концептуальна основа фінансової звітності основними її користувачами визначає нинішніх і потенційних інвесторів, пози-

кодавців та інших кредиторів. Проте коло користувачів публічної звітності, особливо суспільно важливих компаній, є набагато ширшим і охоплює, прямо чи опосередковано через різні суспільні організації (пенсійні фонди, страхові компанії, які є найбільшими інвесторами та суб'єктами фондових чи інших фінансових ринків, центральні та місцеві органи влади, міжнаціональні організації тощо), все суспільство. Таким чином, публічна фінансова звітність є важливим інструментом інформаційного забезпечення не лише управління окремими суб'єктами господарювання, але й регулювання ринкової економіки загалом.

Основні рішення, які приймають топ-менеджери компаній та інших суспільних ринкових інституцій, здебільшого мають інвестиційно-фінансовий характер. На організованих ринках капіталів такі рішення базуються на оцінюванні економічних потенціалів суб'єктів ринків через котирування їхніх цінних паперів, що відображають ринкову вартість капіталу таких суб'єктів. Тобто, вартість компанії є основним об'єктом інформаційних запитів суб'єктів ринку, а, отже, одним з основних завдань публічної фінансової звітності, на нашу думку, мало би бути подання об'єктивної та неупередженої інформації про вартість суб'єкта, який цю звітність складає. Проте, в концептуальній основі зазначено, що фінансові звіти загального призначення (тобто, публічна звітність) не призначені для того, щоб показати вартість суб'єкта господарювання, який звітує, а лише надають певну інформацію з метою допомогти оцінити таку вартість.

Безперечно, публічна звітність, зокрема фінансова, не повинна концентруватись винятково на репрезентації вартості капіталу компаній, існують і інші сторони їхньої діяльності, які повинні бути охарактеризовані у звітності, як фінансові — ліквідність, платоспроможність, ділова активність тощо, — так і нефінансові, зокрема соціальні й екологічні аспекти. Проте вирішення проблеми об'єктивного відображення у фінансовій звітності вартості компаній є надважливим, оскільки на підставі такої інформації менеджери суспільно важливих компаній часто приймають управлінські рішення, які сукупно можуть мати глобальні наслідки для економіки загалом. Через суспільні ринкові інституції фактично відбувається сек'юритизація корпоративних ризиків на все суспільство. В умовах необхідності запровадження систем медичного та другого рівня пенсійного страхування ця проблема набуває ще більшої актуальності.

Варто зауважити, що концептуальний базис наявного формату фінансової звітності не дає можливості реально репрезентувати

фінансово-майновий стан компанії не лише з причин невідповідності мети інформаційним запитам суспільства. Недосконалість методологічних основ формування звітності викривлює подання в ній інформації про важливі для постіндустріального соціально-економічного середовища об'єкти, зокрема:

— занижує вартість нематеріальних активів та не подає вартість інтелектуального капіталу, що зумовлено як проблемою їх визнання (принцип об'єктивації не враховує внутрішньо сформовані нематеріальні активи, частка яких в капіталі компаній інтелектуально-інноваційної економіки доволі істотна), так і проблемою оцінювання (історична собівартість, як правило, занижує їх вартість, а справедлива має схильність до різких змін);

— сприяє накопиченню на балансах компаній так званих «токсичних активів» в результаті капіталізації витрат майбутніх періодів;

— не відображає належним чином резерви, які мали б виконувати функцію страхування статутних капіталів компаній, натомість сприяє формуванню скритих резервів тощо.

Зазначені недоліки формату публічної фінансової звітності спровокували розроблення та застосування альтернативних їй інструментів інформаційного забезпечення суб'єктів ринку, які базуються на неформалізованих методиках. Проте, безконтрольність застосування таких методик (оцінки фінансово-майнового стану компаній за такими методиками не завжди піддавались незалежній перевірці та підтвердженню, зокрема аудиту) сприяли завищенню капіталізацій компаній та, на думку багатьох експертів і науковців, значним чином спровокували настання глобальної фінансово-економічної кризи. Тому ринкові інституції та регуляторні органи практично зійшлися на думці, що основним інструментом інформаційного забезпечення, який відображає фінансово-майновий стан та результати функціонування компаній, має бути їх публічна фінансова звітність, показники якої є формалізованими, піддаються зіставленню та незалежному контролю. Проте, формат такої звітності повинен бути удосконалений з урахуванням необхідності виправлення зазначених вище недоліків. Адаптація формату звітності повинна розпочатись із узгодження мети й інформаційних запитів її користувачів. Лише в такому разі публічна фінансова звітність буде корисною і релевантною з погляду прийняття інвестиційно-фінансових рішень суб'єктами постіндустріального соціально-економічного середовища.